

СТЕНОГРАМА

круглого столу на тему: "Раціональна політика держави щодо реєстрації актів цивільного стану та забезпечення населення якісними і доступними адміністративними послугами у цій сфері"

26 квітня 2017 року

Веде засідання голова підкомітету з питань діяльності органів юстиції, органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя АЛЕКСЄЄВ І.С.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Друзі, доброго дня всім. В принципі всі головні учасники цього круглого столу в зборі, тому є пропозиція починати. Всі, хто запізнюється, думаю, до нас доєднається і прийме участь в обговоренні даного питання.

Сьогодні хочу повідомити всіх, що з ініціативи Комітету правової політики та правосуддя, не в базі, відбувається круглий стіл на тему: "Державна політика в сфері реєстрації актів цивільного стану та забезпечення населення якісними доступними адміністративними послугами у цій сфері". Тема даного заходу надзвичайно важлива та актуальна. В цьому плані можна без перебільшення сказати, що це питання стосується мільйонів громадян, тому що за цими послугами і з цими питаннями щодня звертаються тисячі і тисячі українців, і ми чудо розуміємо про те, що те, яким має бути державна політика в сфері реєстрації актів цивільного стану в контексті українських євроінтеграційних напрямків, в контексті питань децентралізації, в контексті спрощення адміністративних послуг є абсолютно зрозумілою і абсолютно такою, що не потребує дискусій.

У той же час ця сфера за певною мірою залишалась однією з найбільш nereформованих. До цього часу ми фактично живемо за тими стандартами, за тими принципами, по яким ми жили ще десятки років тому назад, а виклики сьогодення і ті можливості, які є зараз, є надзвичайно передовими і

надзвичайно актуальними в тому, щоб ці послуги, по-перше, спростити, по-іншому, в той же мірі зробити їх більш доступнішими і прибрати ту бюрократію і ту, в певній мірі, і корупцію, яка є в сфері реєстрації акту цивільного стану.

На цьому заході нам дуже важливо почути думку Міністерства юстиції, оскільки саме Міністерство юстиції є відповідальним за реалізацію державної політики в цій сфері. За останні кілька років Міністерство юстиції на чолі з міністром Павлом Петренком і відповідною командою зробили ряд важливих реформ у сфері державної реєстрації. Це і проведені успішні реформи у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, у сфері реєстрації юридичних, фізичних осіб і ті проведені реформи в цій сфері говорять, що питання базові принципи реформи, а саме децентралізація і наближення цих послуг до кінцевого споживача, це правильна ініціатива і, в кінці кінців, вона виправдовує свої сподівання, які були покладені. В контексті реєстрації акту цивільного стану останнім часом Міністерство юстиції, за ініціативою Міністерства юстиції, урядом було зроблено ряд важливих пілотних проектів, які фактично за останній рік переросли від невеличких ініціатив до повсюдної практики, яка без перебільшення довела свою ефективність і довела свою дієвість. Це і використання електронних сервісів в контексті реєстрації актів цивільного стану, це і наближення послуг до споживачів, яскравий приклад це видача свідоцтв про народження в пологових будинках, де за останньою статистикою, наприклад, зокрема, по Полтавській області, я перевіряв інформацію, вже кожне друге свідоцтво про народження видається батькам безпосередньо в пологовому будинку. І ця цифра невпинно зростає, і всі абсолютно зацікавлені і задоволені такими практиками.

Але ми розуміємо в тому, що реформа актів цивільного стану і ті виклики, які Міністерство юстиції і ми, парламентарі, змушені стикатися в цій сфері, є надзвичайно серйозними і просто невеличкими пілотними проектами всі проблеми і всі потреби в цій галузі не вирішиш. І якраз для

цього, ми знаємо, що в парламенті зареєстрований відповідний урядовий законопроект, його номер 6150. Який є, фактично, першим кроком в контексті комплексної реформи актів цивільного стану і є тим... тією відповіддю, яке держава робить на даному етапі в контексті питання щодо вирішення тих проблем, які про всі ми чудово знаємо.

Саме в рамках цього я хотів би зупинити увагу на нашому круглому столі, тобто обговорити, по-перше, основні проблемні питання, які є в цій царині. Обговорити найбільш дієві механізми, їх вирішення і обговорити в тому числі цей урядовий законопроект, який є у нас на розгляді, і моя особиста думка, вирішує цю проблематику. Також обговорити те, як нам далі рухатись і по цьому законопроекту, які думки є по його вдосконаленню, тому що на даний час цей законопроект ще не включений до порядку денного, але я переконаний в тому, що парламент обов'язково до нього повернеться вже на найближчому пленарному засіданні, все ж таки, сподіваюсь він потрапить на майданчик профільного комітету. І вже на базі комітету піде фахова робота по його вдосконаленню, щоб ми вже ще на цій сесії змогли ухвалити відповідне профільне законодавства і дати старт реформи у сфері реєстрації актів цивільного стану.

Програма цього нашого круглого столу приблизно розрахована на дві години. В першу чергу хотів би дати слово представникам Міністерства юстиції, першому заступнику Наталії Іларіонівні Севостьяновій, яка виступить з загальною презентацією проблеми і даного законопроекту. А далі, я знаю, що є багато людей, які зацікавлені в обговоренні цієї проблематики. Будь ласка, всі, хто хоче виступити в обговоренні, ваші пропозиції. 3-5 хвилин виступ і будемо так рухатися по цьому заходу.

СЕВОСТЬЯНОВА Н.І. Дякую, Ігор Сергійович.

Доброго дня всім учасникам круглого столу! В першу чергу, хотіла подякувати Комітету правової політики, який приділяє дуже багато уваги нашим ініціативам, і це, дійсно, дуже важливо для того, щоб до моменту,

поки законопроекти потрапляють до залу Верховної Ради вони мали можливість бути презентовані на таких круглих столах або аналогічних заходах для того, щоб отримати позиції представників різних гілок влади, громадськості, експертів, які працюють в даній сфері. Тому дякую всім, хто сьогодні знайшов також можливість приєднатися і витратити свій час і висловити свою позицію щодо наших ініціатив.

Дійсно, ви знаєте попередню історію тих законодавчих змін, які робило Міністерство юстиції взагалі у сфері реєстрації бізнесу і нерухомості. Всі вони були пов'язані з загальною державною концепцією децентралізації повноважень для того, щоб міністерство, в свою чергу, формувало політику, а сервісні функції поступово переходили все ближче до громадянина. І головна ідея всіх тих ініціатив, які сьогодні провадить Міністерство юстиції в усіх сферах, пов'язаних із виконаннями судових рішень в будь-якій сфері, перше – це монополізація. Не тільки один суб'єкт повинен мати право приймати рішення стосовно вашої долі – зареєструвати, не зареєструвати або видати чи не видати ту чи іншу довідку або документ.

Це дуже серйозний антикорупційний захід, працює найкраще, ніж будь-які інші наші спроби. І по-друге, це максимально переводити всі наші сервіси он-лайн, тому що коли немає контакту з чиновником, також спрощується доступ до цих сервісів, які надає міністерство, і більшість тих довідок, які на сьогоднішній день з усіх наших реєстрів можна отримати он-лайн, настільки спростило доступ до послуг у сфері реєстрації, що ну за останній рік більше мільйона громадян не прийшло, не стало в чергу, а вдома на принтері роздрукувало цей документ, який має таку само юридичну силу. Тому зараз ми взяли за сферу, яка пов'язана з реєстрацією актів цивільного стану, яка також мала деякі ознаки корумпованості на окремих етапах. Пам'ятаєте, що в нас одружитися в будь-який день ніколи не було можливо. Лише тільки, якщо ти десь приніс справку, що ти вагітний, і тоді можна було пришвидшити цей процес. Класика жанру, да. І звичайно, багато-

багато застарілих норм, які нам ще перейшли у спадок від Радянського Союзу.

Ми любимо підходити комплексно до вирішення будь-яких проблем, тому намагалися не регулювати ці питання на рівні Кабміну або якимось чином там. Спочатку, звичайно, зробили декілька пілотних проектів, побачили, що вони успішні. І зараз вже виходимо з цілісним таким законопроектом, який врегульовує ці питання комплексно.

Прошу вас тоді звернути коротко вашу увагу на презентацію, після цього будемо дуже раді вислухати ваші думки з цього приводу. Можливо, нам треба щось додати або якимось іншим чином поглянути на вирішення окремих питань.

Отже, хтось буде переключати мені, да? Дякую.

Перший наш слайд. Насправді ми б хотіли звернути увагу на ті сервіси, які на сьогоднішній день вже успішно працюють, і які ми хочемо зробити працюючими на постійній основі. І з 20 липня 2015 року ми запустили пілотний проект, який дає змогу фізичним особам подавати заяви до відділів державної реєстрації актів цивільного стану через мережу Інтернет з використанням наших веб-порталів. Це звернення у сфері державної реєстрації актів цивільного стану і "Онлайн будинок юстиції". На сьогоднішній день такі сервіси надають 425 відділів державної реєстрації актів цивільного стану, це приблизно 62 відсотки від загальної кількості. І з початку запровадження цього сервісу майже рік тому їм вже скористалося більше 20 тисяч осіб.

У листопаді 15 року ми запровадили електронний сервіс проставлення Міністерством юстиції апостилю на офіційних документах, що видаються органами юстиції та судами, а також на документах, що оформлюються нотаріусами України за допомогою програмних засобів електронного реєстру апостилів. І на сьогоднішній момент до органів Міністерства юстиції вже було подано 188 тисяч таких документів для проставлення апостилів вже за новою процедурою.

І, звичайно, скорочення термінів проведення даної процедури до максимум двох робочих днів, оплата послуг з використанням картки онлайн, як це на сьогодні може відбуватися, а також перевірка даного апостилю у будь-якій точці світу також через мережу Інтернет з доступом до даної бази допомогло зробити цю сферу, ну, мабуть, найменш корумпованою, і дуже оперативно реагуючи на потреби суспільства.

З березня 2016 року нами запроваджено послугу щодо прийому документів, які необхідні для проведення державної реєстрації народження та видачі свідоцтв про народження безпосередньо в закладах охорони здоров'я, найчастіше це в пологових будинках безпосередньо. Спочатку це був пілот лише в великих містах України. На сьогоднішній момент таку послугу надають 470 відділів державної реєстрації актів цивільного стану по всій Україні, це приблизно 70 відсотків від загальної кількості. У 475 пологових будинках з зазначеним сервісом за цей період вже скористалося 135 тисяч молодих батьків. І насправді це, взагалі 1/4 від всіх тих документів, які за цей період були нами видані. Тому бачимо, що це дуже популярна ініціатива. Всі ми розуміємо, що молодим батькам якраз не найкращий період, коли треба збирати довідки і ходити по державних органах для того, щоби отримати перший документ для своєї дитини. Тому ми намагаємося всі ці послуги найближче наблизити до громадянина.

Також ми додаємо додаткову послугу до видачі свідоцтва про народження, безпосередньо в пологовому, це прийом документів для реєстрації місця проживання новонародженої дитини одразу також у пологовому будинку. Першим з цією ініціативою виступив Харків, дуже добре відпрацювали. І на сьогоднішній день в багатьох регіонах України вже близько 5 тисяч сімей скористалися цією додатковою послугою від Мін'юста.

З липня 16-го року запроваджено пілотний проект щодо державної реєстрації шлюбу у скорочені строки за обраними заявниками місцем, так званий наш пілотний проект "шлюб за добу", про який ви багато чули. І, дійсно, більшість молодих пар користуються цією послугою, не чекаючи 30

днів для того, щоб отримати згоду для реєстрації шлюбу. Спочатку також пілотували в великих містах України за їх бажанням, коли місцеві наші територіальні органи висловлювали бажання цю послугу запровадити, але сьогодні у нас від великих міст до маленьких 35 населених пунктів таку можливість надають громадянам, навіть село Кам'яниця Ужгородського району Закарпатської області, дуже популярна послуга. Минулого року в регіонах ближче до сезону, до літа, звичайно, Одеса підключилася, тому що було дуже багато шлюбів зареєстровано саме в літній період часу. Таким пілотним проектом на сьогоднішній день вже скористалося 6 тисяч 675 пар і він продовжує набувати своєї популярності, інші міста також намагаються запропонувати своїй громаді таку послугу.

Стосовно актуальних питань, які пов'язані із забезпеченням прав громадян, які, на жаль, у зв'язку з агресією Російської Федерації, знаходяться на тимчасово окупованій території і також потребують допомоги держави у сфері реєстрації актів цивільного стану. Хотілося б зазначити, що у відповідній сфері Міністерство юстиції внесло відповідні зміни до широкого кола нормативно-правових актів, які передбачають можливість звернення громадян, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, до будь-якого відділу державної реєстрації актів цивільного стану, розташованого за межами цієї території.

І також врегульовано було питання щодо процедури розгляду судом справ про встановлення факту народження або смерті особи на тимчасово окупованій території, цей закон було прийнято 4 лютого 2016 року. Нагадаю вам в чому була проблема, пов'язана з тим, що ми не можемо і ніколи не будемо визнавати будь-які документи саме проголошених республік або будь-які документи, так звані документи, які не мають жодної юридичної сили, видані в Автономній Республіці Крим. Таким чином було прийнято рішення піти шляхом досвіду інших держав, які мали окуповані території, наприклад, в Грузії, коли рішення про встановлення факту народження або смерті тут приймає суд за скороченою процедурою. І, таким чином, ми маємо

легітимне рішення нашого державного органу для того, щоб видати документи нашим громадянам на нашій території. І такі справи розглядаються судами невідкладно, рішення підлягають негайному виконанню відділами Державної реєстрації актів цивільного стану.

На підставі рішень судів зареєстровано вже 12 тисяч 175 фактів народжень та 13 тисяч 183 факти смерті, що відбулися на тимчасово окупованій території Луганської та Донецької областей.

Отже, хочу також звернути увагу, колеги, вашу на проблемні питання доступу до адміністративних послуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану та ті шляхи вирішення їх, які ми сьогодні пропонуємо.

Отже, за нині діючим законодавством заяви подаються у письмовій формі, крім заяв про державну реєстрацію народження та смерті, під час особистого звернення заявника за місцем його проживання або настання факту. Це не стосується лише заяв про шлюб, що подається до будь-якого органу. Таким чином, дуже багато жорстко встановлених законодавством умов, які не дають нам можливість на загальних підставах розширити і спростити цю процедуру надання цих послуг для всіх громадян. Також виконавчим органом сільських, селищних та міських рад крім міст обласного значення делеговані повноваження лише щодо державної реєстрації народження, шлюбу та смерті. І також велика проблема пов'язана з тим, що дипломатичні представництва і консульські установи України, які виконують свої функції у відповідній сфері вони їх виконують без використання Державного реєстру актів цивільного стану. І це ускладнює роботу тому що це дуже тривалий процес потім наповнити цей реєстр відповідними відомостями і це унеможлиблює отримання громадянами України, повторно, наприклад, свідоцтва або витягу із такого реєстру в країні перебування. Тому в рамках наших законодавчих пропозицій сьогодні ми ці питання вирішуємо.

Отже, щодо наших ініціатив коротко про ці новели закону, які сьогодні зареєстровано у Верховній Раді під номером 6150. Отже, перше, ми

пропонуємо здійснити оптимальний розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом децентралізації. Ми бачимо, як успішно провадиться бюджетна децентралізація, тому що громади сьогодні отримують все більше коштів і самостійно вирішують питання щодо того, яким чином їх використовувати, в які сфери суспільного життя направляти.

Тому ми вважаємо, що оскільки децентралізація у сфері повноважень по реєстрації бізнесу нерухомості була успішно проведена на сьогоднішній момент, наступним і дуже важливим етапом, якого чекає місцева влада, і звертається до нас, – є дана децентралізація у сфері реєстрації актів цивільного стану.

Також ми пропонуємо розширити повноваження виконавчих органів сільських, селищних та міських рад щодо надання адмінпослуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану. Це максимально наблизить дані послуги до споживача. Також ми все-таки надаємо повноваження дипломатичним представництвам та консульським установам формувати та вести Державний реєстр актів цивільного стану, видавати повторно свідоцтва з такого реєстру, витяги давати з такого реєстру громадянам України в країні, де вони на даний момент перебувають.

Звичайно ми вважаємо, що необхідно встановити перехідний період на передачу таких повноважень, але знаємо, що для того, щоб це не затягнулося на десятиліття, встановлюємо відсічний термін – 2023 рік. Вважаємо, це більш ніж достатньо для того, щоб провести всі необхідні дії для передачі повноважень.

Також ми залишаємо за територіальними органами Міністерства юстиції повноваження щодо зберігання архівного фонду органів державної реєстрації актів цивільного стану та забезпечення внесення змін актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання. Також проведення

державної реєстрації актів цивільного стану шляхом утворення в містах обласного значення відділів державної реєстрації.

Вважаємо необхідним визначити в законі також розмір адміністративного збору за надання послуг у відповідній сфері, а також запровадити принцип екстериторіальності з прийому заяв у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, можливість подання документів в електронній формі. Також ми хочемо врегулювати питання інформаційної взаємодії між Державним реєстром актів цивільного стану та Єдиним державним демографічним реєстром, це давно треба зробити, тому що ми повинні рухатися в напрямку повної консолідації всіх реєстрів, які, звичайно, повинні відбуватися навколо єдиного демографічного реєстру наших громадян. Також ми законодавчо врегульовуємо строки проведення державної реєстрації актів цивільного стану і надаємо можливість нареченим, виключно за їх бажанням, обирати дату державної реєстрації шлюбу замість дотримання того визначеного на сьогоднішній день місячного строку. І навіть в день відповідної заяви, якщо вони подають, день в день хочуть одружитися, для цього не треба бути подавати якісь пояснення чому сьогодні, зараз ви хочете це зробити.

Також ми пропонуємо запровадити адміністративний порядок розгляду заяв про розірвання шлюбу подружжя, яке має дітей, а саме через органи державної реєстрації актів цивільного стану за умови відсутності спору щодо розірвання шлюбу та наявності нотаріально посвідченого договору щодо здійснення батьківських прав та виконання обов'язків тим, хто проживає окремо від дитини. Таким чином ми надаємо якусь альтернативу суду, тому що сьогодні ми знаємо, що це передбачено у нас прямо, що є лише один варіант дій в даній ситуації. Якщо, дійсно, немає жодного спору між батьками і дане питання врегульовано шляхом заключення нотаріального посвідченого договору, ми вважаємо, що це може бути позитивною альтернативою в цьому питанні. Також ми пропонуємо надати право громадянам України змінювати по батькові на власний розсуд, в тому числі

дитині, яка досягла 14-річного віку за згодою законних представників. Це пов'язано не лише з кількістю звернень у цій сфері, а й з тим, що в нас є відповідне рішення Європейського Суду з прав людини, яка одним з заходів визначає необхідність надати законодавчу громадянам таку можливість.

І наостанок, ми надаємо право матері, яка не перебуває у шлюбі при реєстрації народження дитини, за відсутності заяви матері та батька про визнання батьківства, не записувати відомості про батька в актовому записі або записувати прізвище та громадянство за прізвищем та громадянством матері, а ім'я та по батькові за її вказівкою, як це передбачено нинішньою нормою. З чим це пов'язано? Ви знаєте, що сьогодні ми вимушені іноді в ситуаціях, коли, дійсно, немає батька і мати самостійно народжує, мати вимушена просто вписувати, вигадувати якусь інформацію про батька і записувати її по факту в свідоцтво про народження і в актовий запис. Тому ми вважаємо, що це є нонсенсом, і потрібно дати можливість дитині тоді отримувати і громадянство, і прізвище по матері, тому що в даному випадку вона самостійно буде виховувати дитину.

Отже, колеги, це основні наші ініціативи, які в даному проекті закону пропонується. Дякую вам за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо вам, Наталія Іларіонівна, за ґрунтовну і змістовну презентацію своїх ініціатив.

І, в принципі, надзвичайно важливо, що в даному випадку Міністерство юстиції окрім загальної концепції і просто констатації проблеми вже ми можемо зараз, друзі, обговорювати конкретний законопроект, конкретні норми і обговорювати те, чи повністю він, зокрема, наприклад, вирішує основні проблеми, чи ще його можливо потрібно удосконалити і доповнити. Але те, що ми зараз працюємо над вже законодавчою такою основою і можемо працювати з конкретними нормами це плюс. І це надзвичайно спростить в подальшому роботу, і я думаю, що врешті-решт ми прийдемо до

того, що цей урядовий законопроект буде ухвалено, і ми побачимо на практиці вже зміни, які ми так довго очікуємо.

Хотів би також надати слово своєму колезі Помазанову Андрію Віталійовичу, який так само працює в профільному комітеті і має також багато думок по цій темі.

ПОМАЗАНОВ А.В. Доброго дня, шановні колеги. Я постараюсь все ж таки не займати багато часу своєю промовою, але хочу тільки зазначити, що, дійсно, після виступу і презентації Наталії Іларіонівни мені хочеться додати тільки одне – голосуємо. Але ви знаєте, ми тут не для того зібралися, ми зібралися, щоб, власне, обговорити цей законопроект, ці ґрунтовні думки Міністерства юстиції, які, власне, вже давно ці реформи розробляються на базі міністерства профільного. І, власне, підтримується і мною особисто, і багатьма людьми, з якими я маю постійне спілкування.

Дійсно, хотілось би зупинитися на декількох моментах, на яких пані заступник міністра наголосила, а це конкретно ми можемо розкласти на певні деталі, да, з чим доводилося стикатися кожній молодій парі фактично з тією бюрократією, яка залишилася нам, дійсно, ще за радянських часів. Це від моменту подачі заяви про одруження, коли їм доводилося постійно чекати 30 днів для того, щоб... а можливо ви передумаєте, а можливо ще щось станеться, і можливо, дійсно, за цей період часу щось ставалося. Була, дійсно, можливо зменшена статистика розлучень завдяки цьому. Але, думаю, що пілотний проект Міністерства юстиції "шлюб за добу", про який, дійсно, багато хто чув, багато хто вже встиг ним скористатися, він вирішує багато проблем. Чому ми сьогодні мусимо користуватися цими радянськими правилами, коли ми подати мусимо заяву, потім щось чекати? Ми зараз повинні дати можливість нашим громадянам, молодим сім'ям, які планують створити сім'ю, завести дітей, власне, одружуватись в той час і в тому місці, де вони бажають. Тому я думаю, що ця ініціатива Міністерства юстиції вона

повинна бути втілена в законодавстві, ті пілотні проекти вони повинні бути реалізовані.

Другі проблеми, на другому етапі проблем молодих сімей, це, дійсно, поставав момент, коли після народження первістка, першої дитини цієї родини, власне, поставало питання, що треба іти займати чергу знову ж таки для того, щоб отримати свідоцтво про народження цієї дитини. Більше того, вже сьогодні Наталя Іларіонівна піднімала це питання, що, якщо у матері, яка народила дитину без батька, власне, немає бажання вписувати вигадане ім'я, вона такого права не мала, цим законопроектом ми в принципі це право можемо їй гарантувати. І, думаю, що це є якраз європейська практика і правильна абсолютно практика в нашій державі.

І третім елементом, коли людина, сім'я народила дітей... одружилися, народили дітей, вони мають право на отримання від держави виплат соціальних. Їм для того, щоб їх отримати, треба, власне, іти знову в чергу, да. У нас постійні черги, черги, черги, черги. Постійно треба десь на локальному рівні давати було хабарі і так далі. Сьогодні цим законопроектом пропонується також цю проблему зняти, щоб, власне, всі, весь комплекс послуг отримувався майже одночасно і майже завжди в одному місці.

Тому, я думаю, що сьогоднішнє обговорення повинно, власне, завдяки вам, тим, хто зараз тут присутній, завдяки присутності народних депутатів і представників міністерства, прийти до єдиного вірного варіанту цього законопроекту, який дійсно вже є в парламенті, але не розглядався комітетом. Ми можемо всі ваші думки, всі ваші професійні знання використати зараз для того, щоб, власне, на майданчик комітету профільного нашого, в якому зараз ми плануємо його розглядати, вже надійшов проекти з тими зауваженнями, які мають великі шанси пройти парламент, які мають великі шанси бути ухваленими як мінімум 226 голосами.

Тому я пропоную не затримувати цими промовами наше обговорення і, власне, послухати всі професійні думки. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Андрій Віталійович.

Дійсно, є така пропозиція. І, наскільки мені відомо, ряд запрошених, ряд присутніх експертів ...висловив побажання виступити в обговоренні. Тому я попрошу всіх зацікавлених осіб представлятися.

І ваша коротка оцінка даної ініціативи, і взагалі ваші думки з приводу цієї проблематики. Можливо, у вас інші пропозиції, думки. Будь ласка, висловлюйтесь. І запрошую до плідного цікавого обговорення.

ПОЛОЖІЙ А.В. Доброго дня! Мене звати Арсеній Положій. Я тут знаходжусь від Офісу реформування адміністративних послуг в якості експерта.

І ми займаємося наразі реінженерінгом і оптимізацією надання топ-15 адмінпослуг. І, безумовно, в топ-15 попадає народження, оскільки послуги надаються тільки тим людям, які вже народилися, так. І з цього все починається.

Відповідно, ми трошки, можливо, запізно, ну, дізналися про те, що є законопроект про передачу повноважень до органів місцевого самоврядування щодо реєстрації актів цивільного стану. І ви зараз можете подивитися, роздані матеріали, там дві інфографіки, як є зараз і як має бути. Ми просто про це теж з самого початку подумали, і ця ситуація, безумовно, нас збентежила і була незрозумілою, чому тричі треба ходити кудись, стояти в чергах, подавати ті самі документи.

І хочу з приємністю відзначити, що практично, як нам сьогодні вже презентувала Наталія Іларіонівна, було зазначено, що ця проблема теж не була поза увагою, і є практичні рішення. І вони працюють, і Київ почав, я знаю, ЦНАП міста Києва, вони з гордістю про одні із перших говорили, були дуже задоволені. І ми трошки підійшли ще більш, можливо, амбіційно до цього питання, і вивчили досвід іноземний, це так званий бандлінг або три в одному, який широко застосовується в різних країнах, зокрема Канаді. І передбачає подачу однієї заяви, і внаслідок якої отримується і свідоцтво про

народження, і рішення приймається про виплату допомоги і реєструється місце проживання новонародженої дитини. І, побачивши статистику щодо скільки батьків отримали свідоцтва, це, безумовно дуже позитивний сигнал, що це стає більш доступнішим... Так, через пологові будинки, тут це важливий момент. Ми побачили, що лише 5,5 тисяч, якщо грубо із 134 зареєстрували одночасно місце проживання. Але ж ми всі розуміємо, що дитина повинна десь жити, відповідно вона має бути зареєстрована, тобто є певний дисбаланс.

І запропонований нами механізм він в принципі в ідеалі повинен його забезпечити і ви можете побачити на цьому слайді як має бути, тобто це концепція, концептуальне зображення, як ми це бачимо, з урахуванням знову ж таки ідеї децентралізації передачі на місцях або ж взагалі створення Онлайн можливості подачі однієї заяви, отримання свідоцтва про народження поштою в результаті і паралельного розгляду заяви з отримання допомоги, і реєстрації місця проживання. Тому що, як я розумію, зараз на сьогодні є вже успішний досвід доступу органів соціального захисту до реєстру і вони можуть призначати зараз допомогу, перевіряючи чи є запис про народження цієї дитини, тобто це пришвидшує момент. Ну, і відповідно відділ реєстрації так само місце проживання, можливо, було б доцільно надати їм теж доступ до цієї бази для того, щоб не гаяти час і просто розуміти, що реєстрація відбулася народження і вони можуть вже реєструвати місце проживання, заяву.

Технічно звичайно тут є дуже багато питань. Ми прекрасно розуміємо, особливо по селищним виконкомам і сільрадам, і так далі, на сьогодні, наскільки нам відомо, далеко не всі, на жаль, підключені до реєстру і вносять туди дані, і є певні проблеми технічного характеру. Тому, якщо можна було б, десь врахувати наше бачення, ми були б дуже раді з того. І в принципі не знайшли, точніше ми знайшли в пропонованому законопроекті можливість подачі електронної заяви, крім реєстрації народження і смерті. В принципі знову ж таки, спираючись на міжнародний досвід і на можливість, як би

можливості застосування баз даних і так далі, дуже багато країн вже просто приймають в Онлайні при затвердженні електронним цифровим підписом для реєстрації навіть народження. Тобто, якщо це можна було теж розглянути в цьому контексті, то ми могли б взагалі людину... могли б подати заяву батьки, просто наклавши два ЕЦП і не виходячи із дому, через Інтернет і поштою потім отримати свідоцтво, отримати допомогу і отримати довідку про реєстрацію дитини, місце проживання дитини. Ми були б вдячні, якщо це можна було б якимось чином врахувати.

Я знаю, що є існуючий порядок, що актовий запис складається в присутності заявника, він має його підписати. Це так само було відображено і в запропонованому законопроекті, на нашу думку, варто було б ще раз підійти до цього питання з метою встановлення можливості не підписувати актовий запис заявником. Тому що в актовий запис вносяться дані з документів, які підтверджують певні факти, якщо ми говоримо про народження, це медичне свідоцтво про народження. Це, до речі, окрема теж історія, дуже така сумна, тому що ці документи вони досить в архаїчному стані і навіть, якщо ви порядок подивитесь заповнення довідки про народження або медичне свідоцтво про народження, то там, як то кажуть, грусть и печаль. Того, що в журналах воно паперових реєструється, кульковою ручкою заповнюється, тобто немає жодної можливості перевірити і яким чином хто, коли, що видав.

Це ми теж будемо звертатися до МОЗу... там є ініціатива і так само, яка хоче оцифровувати дані про народження, щоб реєстратор актів цивільного стану міг пересвідчитись, що це дійсний документ медичний, він дійсно виданий він має серію, номер, особу, яка його підписала. Тому що це дуже багато за собою потім тягну всіляких наслідків. Це те, що ми в принципі з основного встигли побачити і хотіли б звернути увагу, якщо буде зацікавленість ми звичайно надамо більш якісь конкретні речі в плані редакції, або якихось прикладів застосування успішного, міжнародної

практики тієї самої. І будемо всіляко намагатися ще спростити і наблизити послуги щодо реєстрації актів цивільного стану до людей.

Ще сьогодні ми були на конференції з представниками ОМС і ЦНАПів, з усієї України проводили колеги з І ми, певно, почули від них занепокоєння відносно, вони ж всі читають і розуміють, що рано чи пізно децентралізація відбудеться, повноваження будуть передані їм, і в них трохи виникають там практичні питання стосовно кваліфікаційних вимог до реєстраторів, хто це буде, як це буде і так далі. Тому що в селах юристів знайти дуже важко, особливо ті, які мають три роки стажу, як сьогодні є, і це як би, я просто в порядку інформації ділюся, що можливо є сенс провести додатково інформаційні якісь заходи, щоб їх заспокоїти і сказати, що ніхто не кине їх, навчать і допоможуть. Це в принципі, по великому рахунку, все, що в нас було, це навіть не зауваження абсолютно, це пропозиції і ми будемо дуже вдячні, якщо вони якимось чином будуть враховані і втілені. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам за ваш виступ. Дивіться, якщо ви пропонуєте і висловлюєте зацікавленість у співпраці, то просто прохання більш детально цей законопроект проаналізувати і дати свої зауваження, і профільному комітету, і Міністерству юстиції, тому що у нас є насправді ще багато часу, щоб його ще поліпшувати.

З приводу кваліфікаційних критеріїв, я, так само, погоджуюся, що вони не повинні бути занадто серйозними, як ми зараз маємо ситуацію, наприклад, з державними виконавцями в районах є складнощі по пошуку кандидатів, не всі мають повну вищу освіту і в багатьох випадках вона відверто і не потрібно.

З приводу ваших ідей про те, як спростити ті чи інші послуги, я абсолютно їх підтримую, що чим простіше для громадянина, тим краще і для держави буде в цілому. Тут питання технічних можливостей, захисту персональних даних і взагалі уникнення будь-яких зловживань, тому тут потрібно зважувати всі "за" чи "проти". Так само... якщо ви маєте якісь

думки про те, як має це відбуватися, тому що я, дійсно, бачу, що реєстрація народження в пологових будинках має високу статистику, динаміку, допомога при народженні і реєстрація місця проживання воно відверто залишає бажати кращого. Але тут є відверті технічні можливості і неможливості відповідних структур забезпечувати такі можливості. Через це, якщо у вас є також думки про те, як це можна зробити, вийти з пілотним проектом на рівні спроможних громад, на рівні сильних ЦНАПів, як ще цей процес спростити і зробити фактично всі послуги під однією заявою, також чекаємо від вас пропозицій. Єдине, що... відверте прохання, щоб ці пропозиції були не просто як голослівна заява. Я теж можу сказати, що там хочемо все отримувати за один день, без жодних зволікань, але також зважайте на технічні можливості і законодавчі обмеження. Якщо у вас є думки, приділіть цьому увагу і запропонуйте, як це може бути. Ми тут, 100 відсотків, союзники і зацікавлені в тому, щоб все було максимально ефективно.

Ще хоче виступити і хто хоче поділитися своїми враженнями по даних ініціативах?

ДУБИКІВСЬКА І.О. Мене звати Ірина Дубиківська. Я – начальник Управління реєстрації актів цивільного стану Міністерства юстиції України.

До того часу, як Міністерство юстиції внесло як проект закону... проект закону в частині того, як ми будемо децентралізувати повноваження і змінювати сферу державної реєстрації, з червня-місяця минулого року в Міністерстві юстиції працювала робоча група, яка була створена на виконання наказу міністра юстиції. В цю робочу групу ввійшли діючі працівники Міністерства юстиції, народні депутати, представники різних громадських організацій, і в принципі про кожне засідання ми завчасно інформували через сайт Міністерства юстиції і також запрошували.

Коли ми розглядали питання того, як буде далі реформована сфера державної реєстрації, також були залучені різні міжнародні експерти і

працівники Департаменту міжнародного приватного права, працівники-міжнародники, які також вивчали міжнародний досвід. Тому, коли вносився цей законопроект пропозицій, і таких новел в законодавстві інших країн, як реєстрація онлайн її не існує. Актовий запис, який безспірний доказ він створюється в форматі паперового носія, засвідчується відповідним підписом. Ну, в першу чергу це пов'язано з тим, що зареєструвати онлайн шлюб неможливо, тому що має бути підтверджена воля, бажання людини укласти цей шлюб і перебування її в адекватному стані на момент його укладення.

Та ж сама проблематика щодо реєстрації народження онлайн, наприклад, при визнанні батьківства. Визнання батьківська само по собі передбачає волю і згоду матері і батька на визнання батьківства щодо дитини, присвоєння їй відповідного прізвища, імені і по батькові. В цьому випадку також весь міжнародний досвід говорить про те, що це має бути підпис. І в випадку, якщо людина з часом буде оспорювати факт батьківства, то відповідно, можливо, буде провести відповідну почеркознавчу експертизу.

Тому питання того, що актові записи є частиною національного архівного фонду, воно буде, є, лишається і будуть безспірним доказом до моменту спростування в суді і відповідно вони мають належним чином зберігатися, це було одне з головних завдань Міністерства юстиції України.

Звичайно, ми мали якусь частину наших опонентів щодо того, що чи можлива реєстрація шлюбу до місяця, до спливу. Ми мали певні зауваження в частині запису, чи не запису відомостей про батька тоді, коли жінка в шлюбі не перебуває. Але, повірте, всі ці новели, які вкладалися в проект закону, в першу чергу ми їх отримували від територіальних органів і від самих людей, які постійно зверталися до Міністерства юстиції України, наприклад, на предмет не запису відомостей про батька при реєстрації народження одинокою матер'ю. І люди фактично, щоб не дотримуватись законодавства або якимось чином йому опонувати, вони в графі ім'я і по

батькові батька писали Виган Вигадонович. Ну, для того всього, щоб розумінь.

Зараз ми маємо якісь певні застереження від громадськості, що ми створимо там якусь армію безбатченків і так далі і тому подібне. Але ті новели, які є в проекті, вони потребують відповідної уваги і відповідної підтримки. Ну, а на предмет того, що ви хвилюєтеся про децентралізацію. Ну, тут потрібно розуміти, що, незважаючи на те, що ми територіальні органи Мін'юсту, ми все рівно здійснювали виконання повноважень на місцях, на території. Тобто ми і так були біля громад, ми були в сільських, в селищних, міських радах. Перше питання.

І друге питання. Коли відбулося по Україні об'єднання громад, Мін'юст не стояв осторонь. До часу, поки територіальні громади юридично об'єднувались, матеріально, технічно, кадрово, забезпечення державної реєстрації було покладено на відділи державної реєстрації, і, ну, наприклад, виконавчі комітети, які об'єднуються припинили таку реєстрацію, Мін'юст підставив своє плече і всю реєстрацію народження, смерті на територію забезпечив.

Тому питання вимоги юридичної освіти до державної реєстрації – це важливо. Тому що реєстрація актів цивільного стану, ви ж розумієте, тягне за собою виникнення припинення, доповнення змін певних юридичних фактів в житті людини, і реєструвати такі актові записи, і тим паче якщо це буде розширене коло повноважень, і подача заяв про внесення змін, і поновлення, і анулювання, і зміна імені, відповідно кваліфікаційні вимоги мають бути. Просто довірити будь-кому реєструвати, ну, вибачте, будь ласка, ми тоді створимо ще більшу корупційну складову. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам за вашу позицію.

Хто ще хоче виступити? Будь ласка.

КУЦПАК О.В. Доброго дня. Куціпак Ольга Вікторівна, головний науково-експертний консультант Головного науково-експертного управління.

Управлінням було розглянено поданий законопроект, і щодо нього хочу висловити від імені управління наступні зауваження.

По-перше, зауваження стосується щодо строків проведення державної реєстрації актів цивільного стану. Відповідно, як вже було зауважено, що шлюб має бути зареєстрований не пізніше протягом як 30 днів з дня подачі певної заяви, а й навіть у той же день. На думку управління, це напевне легковажний підхід щодо здійснення реєстрації шлюбу, оскільки наречені мало знайомі між собою. Крім того, такий запропонований підхід не дає підстави для реалізації щодо ознайомлення про стан здоров'я, який закріплений в статті Сімейного кодексу.

З цього приводу Головне науково-експертне управління звертає увагу, що оскільки надається реєстрація шлюбу не тільки в день подачі, а й протягом 30 днів, звертаємо увагу, встановити певний строк для реєстрації шлюбу саме після подачі заяви, наприклад, після... протягом там 10-15 днів, що надає можливість нареченим ознайомитися між собою, а крім того, не дасть факту приховання певних відносин між собою. Наприклад, наявність судимості або наявність дитини у тієї чи іншої особи.

Головне науково-експертне управління заперечує проти запровадженої новели щодо можливості розірвання шлюбу в органах реєстрації актів цивільного стану без судового порядку. Насамперед звертаємо увагу, що у концептуальному відношенні запроваджена новела суперечить загальним нормам, яка закріплена в законодавстві, а саме щодо охорони та збереження шлюбу.

У цьому зв'язку також важливо зазначити, що при розірванні шлюбу в органах актів цивільного стану в адміністративному порядку не будуть досліджуватися причини розлучення та можливість збереження сім'ї. Крім того, запропонована новела також не враховує інтереси неповнолітніх дітей,

що є прямим порушенням статті 3 Конвенції прав дитини. Крім того, цією ж конвенцією, статтею 9-ю, передбачено, що на державу покладено зобов'язання, щоб дитина не розлучалася з батьками всупереч їх бажанню, за винятком випадків, коли компетентні органи згідно саме з судовим рішенням визначають відповідно до запропонованого закону і процедур. Тобто звертаємо увагу, що прерогатива щодо прийняття рішення щодо розлучення між подружжям є саме суду, оскільки саме в судовому порядку буде вирішуватися питання щодо дійсності волі сторін, тобто батька й матері, на розірвання шлюбу. Щодо подальшого неможливо... щодо майнового, не порушення майнових прав та обов'язків як дитини, так і подружжя, а також те, що... про дійсність укладення договору між батьками щодо дитини.

Крім того, ми звертаємо увагу, що, як було наголошено, що є певні, на нашу думку, проблеми стосовно ускладнення взаємодії між Державним реєстром актів цивільного стану та іншими державними реєстрами. Як зазначено в проекті, інформація з Державного реєстру актів цивільного стану надходить до Єдиного державного демографічного реєстру, а саме розпорядник демографічного реєстру буде надавати іншим державним реєстрам інформацію, що має міститися саме в реєстрі актів цивільного стану. На нашу думку, це дуже ускладнить процес як і передачі цієї інформації, так і більше буде витратитися грошових коштів на це.

На думку управління, це дуже складний процес. І ми пропонуємо, щоб... тобто розпорядник демографічного реєстру буде, виступає так би мовити посередником передачі однієї інформації іншим реєстрам. Ми пропонуємо, щоб не було цього посередництва, напряду передавати органам через Державний реєстр актів цивільного стану, напряду буде передавати саме цю інформацію іншим реєстрам, що і скоротить певний час та не буде інших якихось фінансових витрат.

Що стосується також... в проекті передбачається щодо електронної подачі документів. Але ми звертаємо увагу ще й на те, що на практиці це може виникнути певна проблематика стосовно наступного: що, як би мовити,

буде подача документів з застосуванням і відбиттям електронно-цифрового підпису. Але це не відповідає, по-перше, вимогам, які висуваються до подачі... для проведення реєстрації актів цивільного стану, тобто документи повинні бути подані без підчисток, підписок, виправлень. Але це не буде видно, не буде враховано при подачі цих документів.

Крім того, електронний цифровий підпис не встановлює факти дійсності цих документів, які, як правило, видаються органами місцевого самоврядування актів цивільного стану, що також може виникнути у подальшому проблеми на практиці: чи дійсно видані ці документи; може вони підроблені, а може вони прийшли в якусь негідність і так далі.

Крім того, звертаємо увагу, що може дуже... не проблематично, дуже суперечливо виглядає питання стосовно покладення відповідальності на особу, яка здійснила сканування цих документів, які подані в електронній формі, відповідності їх... те, що вони мають в паперовому вигляді, то єсть дійсність. І особа буде нести як адміністративну, кримінальну та іншу відповідальність стосовно цього.

І звертаємо увагу також на те, що... але це не було оговорено, до чого дискусійне є питанням щодо здійснення реєстрації факту смерті та подачі заяви будь-якою особою до будь-якого органу. На нашу думку, це не тільки є легковажним підходом, але й може виникнути деякі проблеми на практиці та зловживанням будь-яких осіб для проведення саме реєстрації факту смерті. Ми пропонуємо, щоб провести, за територіальною, можливо, подачі, наприклад, за фактом смерті цієї особи або за фактом реєстрації, де проживала ця особа, бо це дуже якимось, ну, легковажний є підхід і може спричинити от на подальшому, на практиці певні проблеми та зловживання. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам дякую за ваші думки. Єдине, що ось ви там висловлюєте... Я так розумію, це позиція науково-експертного управління?

КУЦПАК О.В. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вона вже офіційно оформлена чи...

КУЦПАК О.В. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

Я просто, ну, є окремі аргументи, є окрема думка. А ось аргументація мене інколи просто, ну, не те, що дивує, але, ну, виглядає якось дивно. За вашою логікою в класичному реєстрація актів цивільного стану подружжя подає заяви, а після цього один одного іде перевіряти на судимість і на стан здоров'я?

КУЦПАК О.В. Ні. Ми маємо на увазі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, просто я...

КУЦПАК О.В. Ми маємо на увазі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Почекайте. Дайте я завершу.

Просто, ну, я вважаю, що найбільш єдиним правильним і дієвим оцінкою ініціатив, які пропонують щодо прискореного реєстрації актів цивільного стану, це кількість розлучень. І я зараз, ну, дійсно отримав багато запитань, зауважень про те, що, якщо швидко одружились то відразу швидко ідуть розлучуватись. Відсоток розлучень серед тих, хто одружився по такому принципу, він абсолютно не відрізняється від... Навіть менший, ну, підказують, від тих, хто, від звичайного. Тому казати, що там 10 тисяч одружилось, на наступний день розлучилося, це ось якраз такими аргументами і всі ці зауваження вони абсолютно нівелюються. Тому ті

пропозиції, які ви зараз надаєте з приводу реєстрів, я так само не можу погодитися, тому що вони якось ускладнюють передачу і ускладнює роботу.

На жаль, депутати читають після цього ваші експертні висновки і на підставі цього формують негативну думку по голосуванню, хоча ті застереження вони, насправді, не співмірні з тими плюсами і тими вигодами, які несуть ті чи інші ініціативи.

Концептуально хотів ще запитати. Ця ініціатива підтримується науково-експертним управлінням? Чи готове науково-експертне управління працювати з цією ініціативою вже до другого читання? Чи у вас абсолютно концептуально...

КУЦПАК О.В. Ні, ми направляємо його на доопрацювання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви проти його прийняття і...

КУЦПАК О.В. Ми не проти, ми не заперечуємо проти його прийняття.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А в чому тоді у вас застереження в контексті роботи з ним після прийняття в першому читанні?

КУЦПАК О.В. Ну звертаємо увагу, що думка науково-експертного управління має рекомендаційний характер. Це по-перше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я розумію, що вона...

КУЦПАК О.В. По-друге, ми направляємо проект з своїми зауваженнями на наступне читання. На доопрацювання і все.

Ми не заперечуємо проти...

_____. Колеги, чесно кажучи, я як парламентар сьогодні ще раз переконався, що, слава Богу, що думка науково-експертного управління є виключно рекомендаційною. Оскільки вже більше, ніж два роки я спостерігаю таку тенденцію дуже дивну, коли є системна реформа, дійсно, від будь-якого міністерства, від урядових структур, яка розробляється не один, навіть рік. І потім вона потрапляє в парламент, вже пересвідчена, от наприклад, у нас тут є пілотні проекти, у нас є вже практика, є відсотки, є статистика – все є, і тут науково-експертне управління вирішує, що вони можуть дати рекомендацію для того, щоб цей законопроект відправити на повторне чи куди там, на... як ви там рекомендуєте?

КУЦПАК О.В. На доопрацювання.

_____. На доопрацювання, да. Ну, чесно кажучи, на жаль, багато наших колег, дійсно, цими рекомендаціями користуються. І для того, коли треба завалити законопроект в парламентів при його розгляді в першому читанні, дійсно розказують, що науково-експертне чи Головне юридичне управління дало негативний висновок, давайте прислухатися. Але, на жаль, із тим, що ви розказали, я як парламентар не можу погодитися майже ні з чим. Оскільки, чесно вам скажу, да, от ви як проаналізували як теоретики, да, от науково-експертне управління.

Ну, чесно кажучи, тут тільки наукою пахує, експертизою тут не пахне, оскільки ви не підійшли до цього проекту як експерти, як практики. Ви дійшли як теоретики. Я вам скажу, що я зі своєю дружиною коли одружувався, я розумію, що це нікому не цікаво, але я був знайомий з нею багато років. І ви розказуєте, що я подав заяву і повинен її перевірити чи ще щось зробити, потім вам цифровий підпис не підходить. Ну, до речі, і позиція окремих представників Міністерства юстиції мені теж незрозуміла, що не можемо ми повністю перейти. Ми повинні цією реформою іти далі послідовно. Ми не говоримо про те, що ми, раз зараз, і обрубали – все, тільки

електронна. Ні, все одно документально залишається все це. Не треба розказувати, що там щось буде втрачатися, архіви чи ще щось. У нас є послідовна реформа Мін'юсту, якою задоволені – подивіться на статистику – багато людей.

Я особисто був і в пологових будинках, коли вручали цим матерям, тим батькам свідоцтва, коли вони розуміють, що їм не треба йти нікуди, я особисто бачив очі людей. Я сам відношуся до тих людей, хто стояв у черзі, у мене двоє дітей, я стояв у черзі також для того, щоб оформити цю клятву, блін, соціальну допомогу, да, вибачте за слово. І ви говорите, що, ні, давайте відправимо на доопрацювання, давайте нівелюємо все, що... все...

КУЦПАК О.В. Так ми ж не заперечуємо проти електронної форми.

_____. Почекайте, будь ласка, я ж вас не перебивав. Все, що Мін'юст готував більше року, давайте відправимо на доопрацювання. Наталія Іларіонівна, ідіть працюйте, всьо, давайте. А потім ми знов напишемо якусь каляку-маляку, вибачте, да.

Ну, не треба такого робити. Ми – парламент, ми – орган законодавчий. Ми повинні урядові ініціативи перетворювати в законодавство, а не просто говорити, що: "Ні, це погано, давайте цього не будемо робити". Ми повинні їм допомагати.

Тому, шановні колеги, я пропоную все ж таки продовжити обговорення без зайвих емоцій. І власне, от сьогодні представники... Я забув, вибачте, яку організацію ви представляєте...

_____. *(Не чути)*

_____. Як на мене, прекрасні ідеї. Я думаю, що ми зможемо їх втілити також с часом в життя, якщо ви надасте якісь письмові

обґрунтування, письмові пропозиції, ми або ще до першого читання, або до другого читання їх врахуємо в залежності від того, яка там структура.

Тому, я думаю, що в даному випадку все ж таки я особисто і мої колеги, ми з висновком науково-експертного управління, ну, на жаль, не погоджуємось.

КУЦПАК О.В. Дякую.

СЕВОСТЬЯНОВА Н.І. Якщо можна, колеги?

Я просто скажу, щоб не було все сфокусовано лише на Науково-експертному управлінні. Це проблема системна, вона стосується багатьох і державних органів, коли будь-які ініціативи спочатку всі кажуть, ні, це неможливо, да. Тому що хтось боїться брати відповідальність на себе, хтось боїться підписувати папери, якими він ініціює такі зміни, хтось боїться, що там прокуратура до нього прийде і скаже, що ви дуже були амбітні, коли реформували... Різні бувають ситуації.

Але ми бачимо сьогодні, що багато державних органів вони відкриті до того, щоб такі пропозиції робити. І, повірте, коли вони виходять з органу, який формує політику в цій сфері, то ми подумали десять разів, чи буде воно працювати, чи не буде. Тому що ми маємо територіальні органи, і все це починається знизу, да. Ми не сидимо в кабінеті, не придумуємо, а давайте все зробимо так. Ми консультуємося, аналізуємо емпіричну базу, яка на сьогоднішній день є.

Тому я просто звернулася до колег, які потім аналізують ці ініціативи, щоб вони також були більш відкритими до якихось ініціатив і більш ширшу картинку намагалися побачити, а ми зі свого боку також. Тому сьогодні тут і знаходимося, тому що раді будемо почути якісь пропозиції, яким чином, вдосконалити ще наш законопроект. Тому що не щомісяця ми вносимо зміни до законів, да, це треба робити одноразово, чітко, і потім імплементувати вже, на практиці дивитися, як це працює. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, якщо ще є пропозиції і думки, контраргументи чи можливо у вас абсолютно інша думка? Тут абсолютно немає ніякої такої монополії і єдино правильних рішень. Будь ласка, висловлюйтесь, ми всі заради того, щоб проаналізувати і найкращі практики втілити в життя.

Якщо пропозицій в висловлювань немає, то є тоді прохання підбити підсумки і обговорити те, як ми далі рухаємося саме по доопрацюванню цього закону, оскільки я так розумію, що немає ніяких зауважень, застережень, що саме цей закон може стати базою, основою для реформи. Цей закон абсолютно не є в повній мірі досконалим, і ми чудово розуміємо і окремі у тому числі висновки юридичного управління, науково-експертного, і я переконаний, будуть враховані. Але враховуючи, що немає іншої законодавчої ініціативи і немає ніякої альтернативи, ми, я сказав би, не змушені, а, напевне, навпаки, з задоволенням можу сказати, будемо працювати з цією ініціативою, оскільки вона є відверто комплексною. Я також приймав участь в роботі, в робочій групі при Міністерстві юстиції і можу підтвердити, що напрацювання цього законопроекту відбувалося близько півроку, і враховані і зарубіжний досвід. В даному випадку я вже ж таки хотів би, щоб ми ще раз... всі зацікавлені сторони могли зібратися вже в більш вузькому колі і висловити свої зауваження і контраргументи. Я в даному випадку вважаю, що Міністерств юстиції в певній мірі може поступитися певним застереженням, але одночасно при гарних і змістовних аргументах, де це працює в інших країнах. Я не проти того, що... якщо це працює у них, що це працює просто ефективно і без будь-яких зловживань, якщо ми розуміємо, що це не... відсутність зловживань чи це через інший менталітет, чи культуру, але при дієвому контролі з боку уповноваженого органу, то чому б такі наші ініціативи не... їхні ініціативи нам не прийняти і зробити ту чи іншу... пілот. Можна поспробувати це ще на рівні окремого

пілоту. Подивитися, якщо немає ніяких зловживань, це можна поширювати і на державний рівень.

Тому, друзі, якщо немає більше бажань виступити, якщо немає ніяких застережень, пропоную всім зацікавленим сторонам... Є контакти профільного комітету, є контакти Міністерства юстиції, будь ласка, надсилайте свої зауваження і думки по цьому законопроекті. І вже після їх опрацювання, я думаю, що найближчі кілька тижнів ми зможемо зустрітися чи на базі Міністерства юстиції, чи на базі комітету і вже фіналізувати їх для роботи над цим законопроектом. Сподіваюся, до цього часу парламент зможе його прийняти за основу, і ми вже будемо до цього часу обговорювати ініціативи в рамках роботи законодавчої ініціативи до другого читання.

Я всім дякую за увагу і дякую за те, що ви знайшли час прийняти участь в цьому заході.